

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра соціального забезпечення та управління персоналом

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана

Економічного факультету

Ростислав МИХАЙЛИШИН

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

освітній рівень бакалавр

галузь знань 23 – «Соціальна робота»
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

освітня програма «Соціальне забезпечення»

Факультет Економічний

2022–2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ» для студентів Спеціальності 232 «Соціальне забезпечення».

Розробник:

Козьмук Наталя Ігорівна – к.е.н., доцент кафедри соціального забезпечення та управління персоналом, доцент

Робоча програма схвалено на засіданні кафедри соціального забезпечення та управління персоналом Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри соціального забезпечення та управління персоналом



Наталя ШЕГИНСЬКА

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 6	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	нормативна
Модулів – 1	Освітній рівень: бакалавр	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		4-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр
		7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»	Лекції
		32 год.
		Практичні -16 год.
		Лабораторні -16 год.
		Самостійна робота- 26 год.
		Вид контролю: іспит

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Соціальне страхування» є обов'язковою, вивчення дисципліни посідає важливе місце в системі підготовки фахівців – спільноті «Соціальне забезпечення».

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- **СК 10** Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги;

В результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти **повинен знати** теоретичні положення дисципліни «Соціальне страхування», включаючи положення, які дискутуються в науці або ж взагалі досі не висвітлені у літературі, а також :

- основи побудови системи загальнообов'язкового державного соціального страхування України та організацію систем соціального страхування окремих зарубіжних країн;

- законодавчу нормативну базу соціального страхування з різних видів соціального забезпечення в залежності від страхового випадку;

- формування системи соціальних гарантій населення: соціальні нормативи та джерела фінансування соціальних гарантій;

- форми й методи планування у державних цільових фондах соціального страхування;

- етапи реформування системи соціального страхування; організацію функціонування органів управління державними цільовими фондами страхового захисту;

- напрями вдосконалення соціального страхування в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН):

- **ПРН 10** Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення;

- **ПРН 12** Аналізувати ефективність соціально-економічної підтримки населення та здійснювати відповідну корекцію в межах компетентності;

- **ПРН 14** Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення;

Студент повинен *уміти* логічно та послідовно викласти засвоєний ним матеріал, аналізувати та застосовувати відповідні прийоми та інструменти ефективної аргументації, успішно викладати та відстоювати свою правову позицію як усно та письмово, так і у дискусії практичного та наукового характеру.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування

1. Предмет і завдання курсу. Його зв'язок з іншими теоретичними й прикладними навчальними економічними дисциплінами.

2. Склад, структура та послідовність викладання курсу. Визначення та економічна сутність соціального страхування. Суб'єкти й об'єкти соціального страхування.
3. Місце соціального страхування в системі економічних категорій. Функції соціального страхування як складової соціальної політики: захисна, компенсаційна, відтворювальна, перерозподільна, стабілізуюча.
4. Принципи соціального страхування: особистої відповідальності, солідарності, обов'язковості, організаційного само управління, державного регулювання. Система соціальних гарантій населення: соціальні нормативи та джерела фінансування соціальних гарантій.

Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.

1. Страхові фонди як основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту.
2. Державні цільові фонди: соціальні, економічні. Шляхи утворення державних цільових фондів.
3. Види загально обов'язкового державного соціального страхування в залежності від страхового випадку: пенсійне страхування; медичне страхування; страхування на випадок безробіття; страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності; страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання; недержавне соціальне страхування; інші види страхування, визначені законами України.
4. Взаємозв'язок соціальних послуг і соціального страхування. Роль соціального страхування у відновленні й збереженні працездатності робітників та гарантуванні матеріального забезпечення громадян, які втратили працездатність або не мали її.
5. Актуальність соціального страхування для України. Чинники, що обумовлюють необхідність розвитку соціального страхування в Україні.
6. Правові основи діяльності з надання соціальних послуг.

Тема 3. Державне регулювання соціального страхування

1. Мета й форми державного регулювання діяльності в системі надання соціальних послуг в Україні. Органи, які здійснюють державне регулювання у сфері соціального страхування, відповідно до його видів.
2. Контроль за діяльністю страхових фондів. Захист прав споживачів соціальних послуг.
3. Засоби державного нагляду.
4. Співпраця та координація діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання соціального страхування. Організація та контроль за наданням соціальних послуг.
5. Роль та місце Кабінету Міністрів України в державному регулюванні розвитку соціального страхування.

Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування

1. Впровадження єдиного соціального внеску.
2. Особливості розвитку державної системи страхового фонду документації. Реформування системи пенсійного забезпечення.

3. Впровадження державних соціальних стандартів у сфері медичного обслуговування.
4. Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування

Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності

1. Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
2. Мета створення Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Права, обов'язки та відповідальність суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.
3. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг Фонду. Формування джерел надходження у Фонд. Напрямки використання коштів Фонду.
4. Розрахунок страхового стажу.
5. Види фінансово-економічного забезпечення та соціальних послуг у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.
6. Управління Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.
7. Бюджет та облік страхових засобів Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Фінансування страхових відшкодувань, соціальних послуг та профілактичних заходів.

Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види.

1. Суб'єкти й об'єкти медичного страхування. Роль медичного страхування в забезпеченні потреб робітника в страховому захисті.
2. Добровільне медичне страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати.
3. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку.
4. Медичне страхування громадян, які перетинають кордон.
5. Шляхи підвищення ефективності добровільного медичного страхування.

Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання

1. Економічна сутність та роль Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання. Завдання Фонду.
2. Принципи страхування від нещасних випадків. Суб'єкти й об'єкти страхування від нещасних випадків.

3. Основні поняття: нещасний випадок та професійне захворювання. Види страхування від нещасних випадків.
4. Добровільне страхування від нещасних випадків.
5. Управління Фондом соціального страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду соціального страхування від нещасних випадків, що пов'язані з координацією страхової діяльності.
6. Фінансування страхових відшкодувань, соціальних послуг та профілактичних заходів. Нагляд у сфері страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання.

Тема 8. Страхування на випадок безробіття

1. Поняття та принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне.
2. Соціальні гарантії як форма забезпечення достатнього рівня суспільного добробуту. Порядок надання матеріальної допомоги з безробіття. Управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
3. Органи нагляду у сфері страхування на випадок безробіття.

Тема 9. Пенсійне страхування

1. Сутність та поняття загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсійний фонд України як самостійна фінансова установа. Завдання Пенсійного фонду.
2. Джерела надходження в Пенсійний фонд. Платники збору на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Об'єкти оподаткування для платників.
3. Переваги та недоліки системи пенсійного забезпечення в Україні. Напрямки використання коштів Пенсійного фонду.
4. Поняття «пенсія». Види пенсій: трудові, соціальні. Чинники, що обумовлюють розмір ресурсів соціального страхування, що направлені на пенсійне забезпечення: демографічні, економічні. Місце пенсійного забезпечення в економіці України. Актуальність пенсійного страхування в системі економічних відносин.
5. Мета та завдання Пенсійної реформи. Добровільне страхування додаткової пенсії. Умови призначення та розміри пенсії. Пенсії за віком при неповному стажі роботи.
6. Строки призначення пенсій. Порядок і умови перерахування пенсій. Право вибору державної пенсії або надбавки до трудової пенсії.

Тема 10. Недержавне соціальне страхування

1. Недержавне пенсійне страхування: економічна сутність та роль у системі соціального страхування. Суб'єкти та об'єкти недержавного пенсійного страхування.
2. Недержавні пенсійні фонди: відкриті, корпоративні, професійні. Послуги недержавних пенсійних фондів. Доходи та витрати недержавних пенсійних фондів.

3. Асоціація недержавних пенсійних фондів України: мета та основні завдання. Договір про недержавне пенсійне страхування: особливості складання для фізичних та юридичних осіб.
4. Іноземний досвід недержавного пенсійного страхування.

Тема 11. Іноземний досвід у сфері соціального страхування

1. Особливості соціального страхування в Швеції.
2. Оцінка розвитку соціального забезпечення робітників у Німеччині.
3. Соціальні технології США.
4. Роль місцевого самоврядування в реалізації соціальних гарантій населення в Польщі.
5. Медичне соціальне страхування в Ізраїлі.

Тема 12. Напрямки вдосконалення соціального страхування

1. Управління страховими фондами: держава та представники суб'єктів соціального страхування.
2. Розвиток нормативно - законодавчого забезпечення. Особливості розвитку державної системи страхового фонду документації.
3. Забезпечення економічного розвитку та формування його соціального ресурсу діючою системою пільг та субсидій у сфері соціальної допомоги населенню.
4. Підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів для надання суспільно необхідних послуг.
5. Посилення механізму регулювання соціального захисту на випадок безробіття. Упровадження державних соціальних стандартів у сфері медичного обслуговування населення.

4.ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин									
	денна форма					заочна (дистанційна) форма				
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні (контактні) заняття	Індивідуальні заняття	Самостійна робота студента	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Лабораторні (контактні) заняття	Індивідуальні заняття	Самостійна робота студента
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування	2	-	-		2					
Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.	2	2	-		2					
Тема 3. Державне регулювання соціального страхування	2	-	-		2					

Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування	2	2	2		2					
Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності	4	2	2		2					
Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види.	4	2	4		4					
Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	4	-	2		2					
Тема 8. Страхування на випадок безробіття	2	2	2		2					
Тема 9. Пенсійне страхування	4	-	2		2					
Тема 10. Недержавне соціальне страхування	2	2	2		2					
Тема 11. Іноземний досвід у сфері соціального страхування	2	2	-		2					
Тема 12. Напрямки вдосконалення соціального страхування	2	2	-		2					
Усього:	32	16	16		26					

5.Лекційний курс (32 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)
1	Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування	2
2	Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.	2
3	Тема 3. Державне регулювання соціального страхування	2
4	Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування	2
5	Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності	4
6	Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види.	4
7	Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	4
8	Тема 8. Страхування на випадок безробіття	2
9	Тема 9. Пенсійне страхування	4
10	Тема 10. Недержавне соціальне страхування	2
11	Тема 11. Іноземний досвід у сфері соціального страхування	2
12	Тема 12. Напрямки вдосконалення соціального страхування	2
	Разом:	32

6.Практичні заняття (16 год.)

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин (денна)
1	Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.	2
2	Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування	2
3	Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності	2
4	Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види.	2
5	Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	2
6	Тема 8. Страхування на випадок безробіття	2
7	Тема 9. Пенсійне страхування	2
8	Тема 10. Недержавне соціальне страхування	2
	Разом:	16 год.

7.Лабораторні заняття (16 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)
1	Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування. Розрахунок розміру єдиного внеску для кожної категорії платників та пропорції його розподілу за видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.	2
2	Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності. Механізм надання допомоги при настанні кожного зі страхових випадків.	2
3	Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види. Програми добровільного медичного страхування.	4
4	Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання. Характеристика суб'єктів та об'єктів страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Механізм розрахунку допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю яка викликана нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням.	2
5	Тема 8. Страхування на випадок безробіття . Право на виплату матеріального забезпечення та надання соціальних послуг. Порядком надання допомоги з безробіття.	2
6	Тема 9. Пенсійне страхування. Структура Персональної облікової картки застрахованої особи.	2
7	Тема 10. Недержавне соціальне страхування. Види, суб'єти. Аналіз обсягів діяльності недержавних фондів.	2
	Разом:	16 год.

8.Самостійна робота (26 год.)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)
1	Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування	2
2	Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.	2
3	Тема 3. Державне регулювання соціального страхування	2
4	Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування	2
5	Тема 5. Страхування тимчасової втрати працездатності	2
6	Тема 6. Медичне страхування Медичне страхування та його основні види.	4

7	Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання	2
8	Тема 8. Страхування на випадок безробіття	2
9	Тема 9. Пенсійне страхування	2
10	Тема 10. Недержавне соціальне страхування	2
11	Тема 11. Іноземний досвід у сфері соціального страхування	2
12	Тема 12. Напрямки вдосконалення соціального страхування	2
	Разом:	26

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Форми поточного контролю включають: оцінювання виконання домашніх самостійних завдань, тестів та контрольних робіт, виконаних студентами під час практичних занять.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:

- активність на практичному/лабораторному/семінарському занятті : 25% остаточної оцінки – 25 балів;
- усний виступ з промовою, участь у дебатах : 15% остаточної оцінки – 15 балів;
- підготовка есе на задану тему : 10% остаточної оцінки – 10 балів;
Максимальна кількість – 50 балів.
- екзамен – 50% семестрової оцінки.

Максимальна кількість – 50 балів.

Неготовність до заняття або незадовільна відповідь (розв'язання задачі) також підлягають відповідній оцінці і студенту виставляється “0” балів. Студент повинен перездати незадовільну оцінку протягом двох тижнів і отримати позитивну оцінку, яка враховується під час визначення середнього балу за модульний період. Не перездана заборгованість тягне не зарахування вивчення навчальної дисципліни.

Формою підсумкового контролю знань та навичок студентів по дисципліні є екзамен.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Семінарські/практичні/лабораторні/ самостійна робота	Поточні контрольні заміри	Екзамен	Сума
25	25	50	100

11. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

A	90 – 100	відмінно	зараховано
B	81-89	добре	
C	71-80		
D	61-70		
E	51-60	задовільно	
FХ	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Навчальна література:

1. Безугла В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. П. Соціальне страхування: навч. посібник - К. : Центр учбової літератури, 2011. - 208 с.
2. Внукова Н. М. Соціальне страхування: Кредитно-модульний курс. Навч. пос. // Внукова Н. М., Кузьминчук Н. В. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 412 с.
3. Внукова Н.М. Соціальне страхування: навч. посіб / Внукова Н.М., Кузьминчук Н.В.. - К: «Кондор», 2006. - 348с.
4. Григораш Г.В. Системи соціального страхування зарубіжних країн. Навч. пос./ Григораш Г.В., Григораш Т.Ф., Олійник В.Я., Субачов І.Т. - К. : Центр учбової л-ри, 2008. - 144 с.
5. Конопліна Ю.С. Соціальне страхування: Навч. Посібник / Конопліна Ю.С. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. - 224 с.
6. Кропельницька С.О. Соціальне страхування: Навчальний посібник / кропельницька С.О., Солоджук Т.В. - Івано-Франківськ, ПП Курилюк, 2010. - 247 с.
7. Кропельницька С.О., Солоджук Т.В. Соціальне страхування: навч. посіб./С.О.Кропельницька, Т.В.Солоджук. - [Вид. 2-е, доп. та пероб.] - ІваноФранківськ: ПП Бойчук, 2012. - 326 с.
8. Мальований М.І. Соціальне страхування : навчальний посібник / М.Мальований, П. Бечко, В.Бечко. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 491 с.
9. Юрій С.І. Соціальне страхування Підруч./ С.І.Юрій, М.П.Шаварина, Н.В.Шаманська. - К: Кондор, 2007. - 507 с.

10. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни “Соціальне страхування” для здобувачіввищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» » та 071 «Облік і оподаткування» / Укл. Т.О. Олійник– Запоріжжя: НУ Запорізька політехніка», 2019-.124 с

Законодавчі та нормативні акти:

1. Конституція України, № 254к/96–ВР: Затверджено Верховною Радою України 28 червня 1996 р.
2. Господарський кодекс України, № 436–IV від 16.01.2003 р. зі змінами і доповненнями
3. Цивільний кодекс України, № 435–IV від 16.01.2003 р. зі змінами і доповненнями
4. Бюджетний кодекс України, № 2456–VI від 08.07.2010 зі змінами і доповненнями
5. Податковий кодекс України, № 2755–VI від 02.12.2010 зі змінами і доповненнями
6. Закон України «Основи законодавства України про загальнообов’язкове державне соціальне страхування», № 16/98–ВР від 14.01.1998 зі змінами і доповненнями
7. Закон України «Про громадські об’єднання», № 4572–VI від 22.03.2012
8. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», № 1602–III від 23.03.2000
9. Закон України «Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування», № 1058–IV від 09.07.2003 зі змінами і доповненнями
10. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов’язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці», № 77-VIII від 28.12.2014 р.
11. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», № 1533-III від 02.03.2000 зі змінами і доповненнями
12. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування», № 2464–VI від 08.07.2010 зі змінами і доповненнями
13. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» / [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. - Режим доступу - <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.
14. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням» / [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. - Режим доступу - <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.
15. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» / [Електронний ресурс]: сайт Верховної ради України. - Режим доступу - <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://treasury.gov.ua..>
3. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
7. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com>
8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.kmu.gov.ua/>